

CULTUURHISTORISCHE VERKENNING HOGE KLEI/OOSTDORPERWEG

Opdracht

Beknopte analyse van de belangrijkste cultuurhistorische waarden van het gebied Hoge Klei/Oostdorperweg.

Aanleiding

Naar aanleiding van de aanvang van het gemeentelijke selectieproject van gemeentelijke monumenten in de gemeente Wassenaar is in december 2009/januari 2010 nader onderzoek verricht naar de cultuurhistorische, stedenbouwkundige en architectuurhistorische waarden van de woningbouwcomplexen van Oostdorp. Directe aanleiding voor dit onderzoek was het verzoek van de Wassenaarse Woningbouwstichting om het onderzoek naar Oostdorp met voorrang te verrichten. De verkenning is opgesteld als eerste stap voor een integrale beoordeling van de sociale woningbouwcomplexen als potentieel gemeentelijk monument. Hieruit is het rapport 'Oostdorp, cultuurhistorische, stedenbouwkundige en architectonische verkenning' voortgekomen, dat in januari 2010 is opgesteld en in juni 2010 door het college van B&W is vastgesteld. Dit rapport wordt niet alleen beschouwd als een belangrijke basis voor de gemeentelijke monumentenlijst, maar ook als bouwsteen voor verdere ontwikkelingen in de wijk en als onderlegger voor het te vernieuwen Bestemmingsplan Oostdorp/Hoge Klei. Omdat in dit rapport echter de nadruk ligt op de sociale woningbouw in bezit van de Wassenaarsche Bouwstichting en de Woningbouwvereniging St. Willibrordus, is een vervolgoopdracht gegeven om voor het Bestemmingsplan Oostdorp/Hoge Klei een aanvullende verkenning van Hoge Klei/Oostdorperweg uit te voeren.

Resultaat

Het resultaat is een document dat de cultuurhistorische waarden van het gebied Hoge Klei/Oostdorperweg in kaart brengt. Het rapport kan in samenhang met het eerste rapport over Oostdorp geraadpleegd worden en is aanvullend op de eerste verkenning. Het rapport dient als onderlegger voor het nieuwe bestemmingsplan, geheel conform de laatste richtlijnen van het Rijk, waarbij het wettelijk verplicht is cultuurhistorie te betrekken in Ruimtelijke Ordening. In dezelfde lijn kan het rapport als basis dienen bij toekomstige ontwikkelingen in het plangebied. Voor de overzichtelijkheid zijn de kaarten van het eerste rapport verwerkt in de kaarten van het gehele plangebied. Ook is in de bijlage een volledig overzicht van alle bebouwing met hun bouwjaren, opdrachtgevers en architecten opgenomen.

Er is niet gekozen voor het volledig in elkaar schuiven van de twee rapporten, omdat het eerste rapport over Oostdorp reeds door het College van B&W is vastgesteld.

TasT, projecten voor tastbaar erfgoed in opdracht van gemeente Wassenaar
November 2010.

Inhoudsopgave

1 Het gebied Oostdorp/Hoge Klei	4
2 Cultuurhistorische verkenning Hoge Klei	5
2.1. Infra- en verkavelingsstructuur	6
2.2. Grondgebruik	6
2.3. Bebouwing	6
2.3.1. De bebouwing langs Hoge Klei	6
2.3.2. De gemengde bebouwing van woonhuizen en (voormalige agrarische) bedrijven langs de Oostdorperweg	7
3 Toelichting ordekaart	8
Bijlagen	
Ordekaart Oostdorp/Hoge Klei	9
Overzichtskaart Oostdorp/Hoge Klei: globale perioden van ontstaan	10
Overzichtskaart Oostdorp/Hoge Klei: complexen en vrijstaande bebouwing	11
3 Afbeeldingen Hoge Klei/Oostdorperweg	12
Overzichtslijst gebouwen Oostdorp/Hoge Klei	33

Raadpleeg in aanvulling op deze verkenning

- Beschrijvingen van complexen en panden ten behoeve van de bescherming als gemeentelijk monument (in voorbereiding 2010);
- het Handboek Welstand en Beeldkwaliteit gemeente Wassenaar, 2004.

Gebruikte bronnen

Lit, R. van en C. Scheffer, 'Boerenerfgoed, het boerderijenboek van Voorschoten en Wassenaar', TasT, 2006.

Lit, R. van m.m.v. G. Bouwman, 'Geschiedenis van de Wassenaarsche Bouwstichting', verschijning: maart 2011.

Mooyman, N., 'Het voorjaar bloeit niet meer in Wassenaar', in: Wassenaar op de kaart, Open Monumentendag 2009.

Fotocollectie gemeente Wassenaar.

Kaartmateriaal van 1615 tot heden.

Met dank aan

J. Engelbert
B. Hoogenboom
M. van Leeuwen
R. van Lit
C. Scheffer
M. Strating

1 HET GEBIED OOSTDORP/HOGE KLEI

Het plangebied Oostdorp/Hoge Klei bestaat uit drie delen.

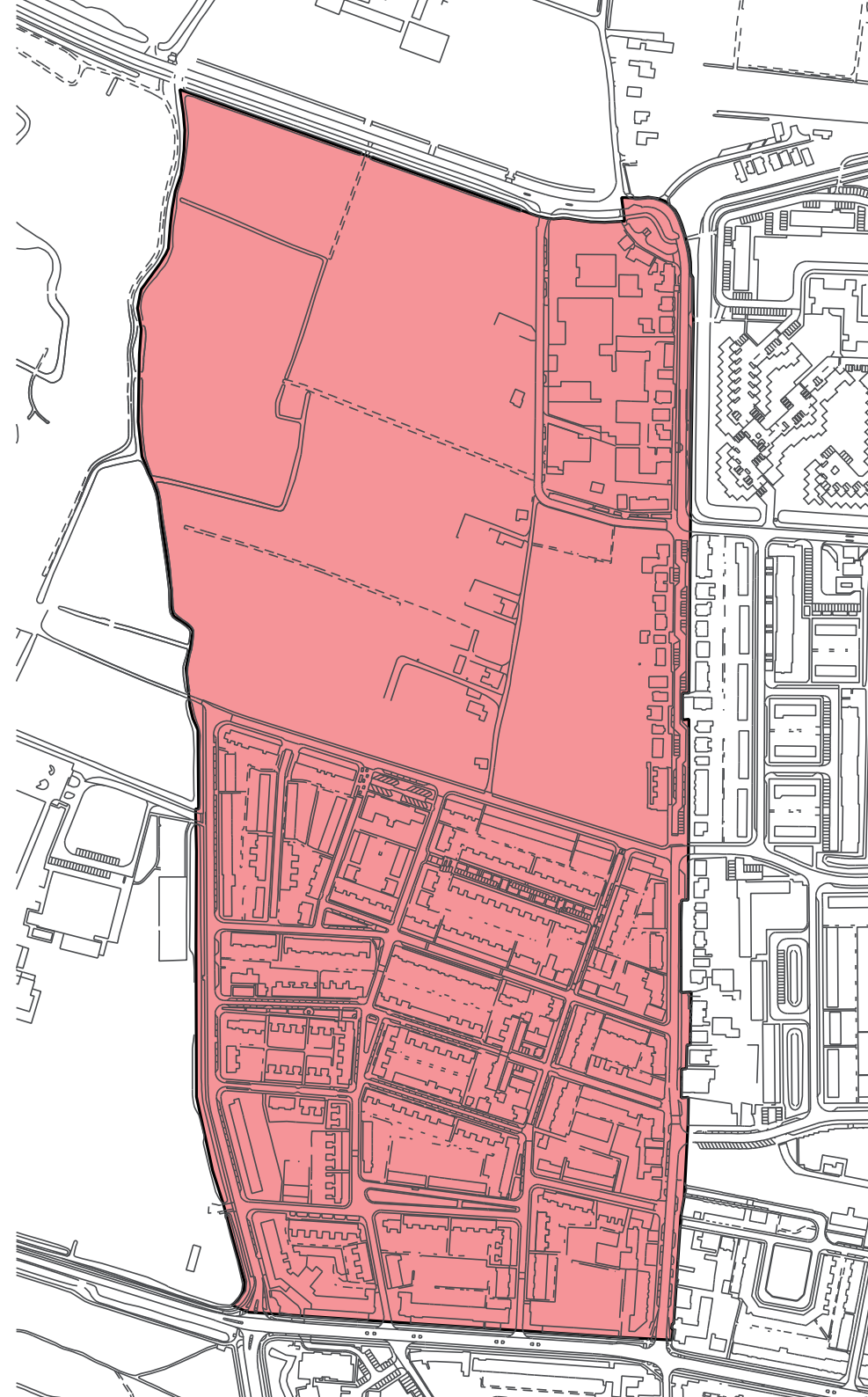
De wijk Oostdorp wordt begrensd door de Oostdorperweg, Zonneveldweg, Dr. Mansveltkafe en de Van Zuylen van Nijeveltstraat. Dit in oorsprong agrarische gebied heeft zich ontwikkeld tot een homogene woonwijk met overwegend sociale woningbouw uit de periode van 1913 tot 1954. Dit plangebied is beschreven in het rapport 'Oostdorp, cultuurhistorische, stedenbouwkundige en architectonische verkenning' uit januari 2010.

Het tweede deel van het plangebied wordt benoemd als Hoge Klei en bestrijkt het gebied tussen Oostdorperweg, Kokshoornlaan, Kaswating en Zonneveldweg. Dit gebied is nog grotendeels agrarisch en kent een sterk heterogene bebouwing. De agrarische geschiedenis vormt de rode draad door ontwikkeling en bebouwingstypologie. Aan de Verlengde Hoge Klei bevinden zich bedrijfsgebouwen, die in typologie en architectuur sterk afwijken van de overige bebouwing en waarop dit rapport niet nader ingaat omdat deze bebouwing vanuit cultuurhistorisch oogpunt geen rol speelt in deze verkenning. Tussen de Oostdorperweg en Hoge Klei heeft recent woningbouw plaatsgevonden, die eveneens om dezelfde reden niet wordt behandeld in dit rapport.

Het derde deel van het plangebied is de Oostdorperweg: van huisnummer 1 tot en met 195 aan de onevenzijde en van huisnummer 2 tot en met 136 (inclusief Van Cranenburchlaan 221) aan de evenzijde. Deze bebouwing bestaat grotendeels uit woonhuizen, veelal geschakeld. De woonhuizen worden afgewisseld met woonwinkelpanden, horeca en agrarische bebouwing, waaronder een aanzienlijk aantal woonhuizen met bollenschuren.

Het plangebied Hoge Klei/Oostdorperweg wordt hierna beschreven. Hierbij komen de volgende aspecten aan bod:

- Infra- en verkavelingsstructuur
- Grondgebruik
- Bebouwing

2 CULTUURHISTORISCHE VERKENNING HOGE KLEI/OOSTDORPERWEG

2.1. Infra- en verkavelingsstructuur

Het plangebied Hoge Klei/Oostdorperweg ligt tussen de Kaswating en de Oostdorperweg. Beide infrastructuur, die nagenoeg parallel aan elkaar en aan de kustlijn liggen, zijn eeuwenoud en zijn te zien op de vroegst beschikbare kaarten. Het gebied Oostdorp/Hoge Klei ligt op een strandwal, die vermoedelijk al ongeveer 4000 jaar wordt bewoond; derhalve is het agrarische grondgebruik van Oostdorp/Hoge Klei inmiddels waarschijnlijk circa vier millenia oud (afbeelding 7). Op de zeventiende-eeuwse kaarten (bijvoorbeeld de kaart van J. Dou uit 1630, afbeelding 6) zijn boerderijen ingetekend ten oosten van de Kaswating (ter hoogte van het huidige Hoge Klei) en ten oosten van de Oostdorperweg (Buerwech), in het gebied tussen de huidige Van Zuylen van Nijveltstraat en de Ruigelaan. Op latere kaarten, waarop ook de verkavelingsstructuur is ingetekend, zijn blokvormige verkavelingen te zien, die typerend zijn voor ontginningen op zandgronden. Ook valt op de kaart van J. Dou uit 1630 op dat de Hoge Klei en de Verlengde Hoge Klei als één weg reeds aanwezig zijn; de weg volgt vanaf de Oostdorperweg het tracé van de latere Zonneveldweg en loopt vervolgens evenwijdig aan de Oostdorperweg door tot aan de toenmalige Belle Laen bij boerderij Bellesteyn. Tevens is op de zeventiende-eeuwse kaart te zien, dat de Oostdorperweg ook toen al een slinger had, daar waar nu de Kokshoornlaan op de weg aansluit.

De Kaswating slingert op de zeventiende-eeuwse kaart ter hoogte van Oostdorp sterk (afbeelding 6). Dit tracé is op het negentiende-eeuwse kaartbeeld rechtgetrokken (afbeelding 8). In de huidige situatie is het tracé langs de Dr. Mansveltkade nog verder rechtgetrokken (afbeelding 15). Tussen de Zonneveldweg en de Kokshoornlaan is het licht slingerende tracé grotendeels behouden (afbeelding 35); wel is de watering nabij de Zonneveldweg gereduceerd tot een smal slootje van ongeveer 1 meter breed (afbeelding 38). Ter plaatse van de brug bij de Kokshoornlaan is de watering circa 5 meter. De sloot die L-vormig de velden van Hoge Klei insteekt, is zowel op de kaart uit 1876 als in de huidige situatie te zien. Verder zijn er tussen de kavels van het bollengebied van Hoge Klei geen sloten; en die zijn er volgens mensenheugenis ook niet geweest.¹

Op de negentiende-eeuwse kaarten is te zien dat Oostdorp onderverdeeld is in langgerekte kavels, terwijl Hoge Klei zowel stroken- als blokvormige verkaveling heeft (afbeelding 8, 9 en 10). De kavels staan schuin, niet haaks, ten opzichte van de Oostdorperweg. De structuur van lange, smalle, schuine kavels van Oostdorp worden bij de ontwikkeling van de wijk Oostdorp (vanaf 1913) als uitgangspunt voor de aanleg van wegen gebruikt. Bij Hoge Klei is tot op de dag van vandaag de meer onregelmatige structuur van blokvormige kavels in combinatie met langgerekte kavels te herkennen. Oude zandpaden vormen duidelijk herkenbare lijnen op de Google Earth-foto (afbeelding 4), maar zijn ook door nog dagelijks gebruik vanaf de grond fysiek waarneembaar (afbeelding 34). De weg de Verlengde Hoge Klei, maar ook de paden door

Hoge Klei zijn op de kaart van 1876 (afbeelding 8) duidelijk zichtbaar en komen overeen met de huidige paden en weg – met die uitzondering dat de Verlengde Hoge Klei in de zeventiende eeuw doorliep tot aan de Belle Laen, maar op latere kaarten midden in het land ophoudt. Pas recent is de weg doorgetrokken naar de Kokshoornlaan, die in de jaren vijftig werd aangelegd (afbeelding 14).

Overigens is de huidige Zonneveldweg ook al ten minste in de negentiende eeuw aanwezig, niet alleen het eerste deel, dat onderdeel uitmaakt van Hoge Klei en dat al ten minste in de zeventiende eeuw aanwezig is, maar ook als toegangspad naar boerderij Rozenstein. Ter plaatse van de Kaswating lag een brug. De Rozensteinstraat ligt daar nog weer zuidwestelijk van en loopt in die tijd van de Oostdorperweg naar de Katwijkseweg (afbeelding 8b en 9). Deze weg is op een kaart van 1920 al ingekort vanaf de Oostdorperweg naar de Kaswating (afbeelding 10).

De halfverharde weg Hoge Klei vormt een belangrijk onderdeel van de beleving van de historie van Hoge Klei; dit komt door aspecten als de halfverharding, de hagen aan weerszijden van de weg met streekeigen of karakteristieke beplanting, waaronder liguster, meidoorn, vlier en braam, maar natuurlijk ook door de historische bebouwing aan Hoge Klei 2, 3, 4 en 7 en de doorzichten op het agrarische land erachter (afbeelding 41).

Conclusie

De huidige infra- en verkavelingsstructuur van Hoge Klei gaat in hoofdlijnen terug tot ten minste de zeventiende eeuw, maar is waarschijnlijk nog veel ouder. De weg Hoge Klei en het agrarische gebied tussen Hoge Klei/Verlengde Hoge Klei en de Kaswating hebben de hoogste belevingswaarde in het plangebied. De slingerende Kaswating is van grote cultuurhistorische betekenis.

Advies

1. Behoud zoveel mogelijk de historische infra-, water en verkavelingsstructuur van Hoge Klei bij nieuwe ontwikkelingen.
2. Behoud het fysieke karakter van de weg Hoge Klei, waarbij de halfverharding, de groenstructuur en de negentiende- en vroeg-twintigste-eeuwse bebouwing van grote waarde zijn voor de beleving van de historie van dit gebied.

2.2. Grondgebruik

Van het grondgebruik is bekend dat Oostdorp/Hoge Klei in de tweede helft van de negentiende eeuw gebruikt werd voor kleinschalige akkerbouw, voornamelijk warmoeserij (groenteteelt). Daarnaast waren er volkstuinten en was er kruiden- en rozenteelt. De laatste teelt stond ten dienste van de parfumindustrie. In het plangebied, zoals aan de Oostdorperweg 27;29 en Hoge Klei 2 liggen nog gebouwen die herinneren aan de rozenteelt (afbeelding 49 en 41). Bovendien herinneren boerderij- en straatnamen hieraan (Rozenstein, Roseveld, Bloemlust en Rozensteinstraat, Bloemluststraat). Mogelijk al in de negentiende eeuw, maar in ieder geval in de eerste helft van de twintigste eeuw verschoof de nadruk naar bollenteelt, hetgeen voor Hoge Klei nog steeds het overwegende grondgebruik is. Dit verklaart de relatief jonge aan de bollencultuur gerelateerde bebouwing, zoals de bollenschuren.

Tot de Tweede Wereldoorlog had Wassenaar een bloeiende bollencultuur met circa tweehonderd kwekers; er na nog slechts vijftig. Aan weerszijden van de Oostdorperweg staan nog steeds enkele bollenschuren; ze staan achter de huizen en zijn herkenbaar in hun voormalige functie. Het gebied tussen Hoge Klei/Verlengde Hoge Klei en de Kaswating wordt nog steeds vrijwel geheel gebruikt voor de bollenteelt. De woonhuizen en bedrijfsgebouwen, inclusief kassen, van de kwekers staan aan de Hoge Klei en de Verlengde Hoge Klei. Aan de zijde van de Zonneveldweg zijn er enkele weilanden en aan de noordwesthoek nabij de kaswating is nog een klein stuk in gebruik als volkstuinten.

De Hoge Klei en de Verlengde Klei vormen de huidige begrenzing tussen bollengebied en bebouwd gebied. Tussen de Oostdorperweg en de Hoge Klei/Verlengde Hoge Klei staan woonhuizen en bedrijfsgebouwen.

Conclusie

Het gebied Hoge Klei/Oostdorperweg is nog een van de inmiddels zeer zeldzame plekken waar de rozenteelt en bollencultuur van Wassenaar nog in stand gehouden, dan wel nog herkenbaar aanwezig is. De huidige verkavelingsstructuur is hiervan een uitdrukking. Op deze plek is een belangrijk onderdeel van de geschiedenis van Wassenaar beleefbaar.

Advies

Behoud de agrarische bestemming voor het gebied Hoge Klei tussen Hoge Klei/Verlengde Hoge Klei en de Kaswating om de geschiedenis van de bollencultuur in Wassenaar herkenbaar en beleefbaar te houden.

2.3. Bebouwing

De bebouwing in het plangebied Hoge Klei/Oostdorperweg valt in drie onderdelen uiteen:

- 1 de bebouwing langs Hoge Klei;
- 2 de gemengde bebouwing van woonhuizen en (voormalige agrarische) bedrijven langs de Oostdorperweg;
- 3 de recente woningbouw en het relatief jonge bedrijventerrein tussen de Oostdorperweg en de Hoge Klei/Verlengde Hoge Klei, die hier niet nader aan bod komt.

2.3.1. De bebouwing langs Hoge Klei

Er was al vroeg vrijstaande bebouwing aan Hoge Klei. De bebouwing bestaat uit woonhuizen aan de weg met bedrijfsgebouwen erachter, waaronder kassen. De historische bebouwing stamt uit het einde van de negentiende eeuw en begin twintigste eeuw. De huidige historische bebouwing langs Hoge Klei wordt gevormd door de huisnummers 2, 3, 4 en 7 (afbeeldingen 41 t/m 45). Deze bebouwing bestaat uit één bouwlaag met kap en staat zowel vrijwel evenwijdig als vrijwel haaks op de Hoge Klei. De iets schuine oriëntatie op de weg heeft te maken met het geheel haaks en evenwijdig staan ten opzichte van de strokenverkaveling van het gebied. De panden staan op regelmatige afstand van elkaar (circa 50 à 60 meter), staan maximaal 2 meter van de weg en hebben aan de zijde van de weg de voorgevel, doorgaans met hoofdentree. De geringe afstand tot de weg is een belangrijke gemene deler van de historische bebouwing aan de Hoge Klei. Als erfafscheiding zijn er hagen met overwegend liguster en meidoorn. De situering van de nieuwbouwwoning op huisnummer 2a wijkt derhalve in sterke mate af van de bebouwingstypologie van Hoge Klei. Ook het feit dat de voorzijde van huisnummer 2a niet als voorgevel is vormgegeven, draagt eraan bij dat dit pand niet past binnen de karakteristiek van Hoge Klei. De nieuwbouw van huisnummer 8 past beter qua situering, maar daar valt op dat de hoogte van de muren (anderhalve bouwlaag) niet past binnen de karakteristiek van Hoge Klei en ook hier is de hoofdentree in de zijgevel gesitueerd.

6

Advies

Voor het behoud van de bebouwingskarakteristiek van Hoge Klei dient:

- de oriëntatie haaks op of evenwijdig *aan de strokenverkaveling* te zijn;
- de bebouwing circa 50 à 60 meter uit elkaar te staan;
- bij verdichting gekozen te worden voor een regelmatige afstand;
- bij verdichting gekozen te worden voor een geringe afstand tot de weg wat betreft de woonhuizen;
- bij verdichting gekozen te worden voor een situering achter de woonhuizen voor wat betreft de bedrijfsgebouwen (tussen huis en land);
- gevel- en goot- en nokhoogten en hoofdvorm afgestemd te worden op de historische massa's;
- de voorgevel van nieuwbouw op de weg georiënteerd te zijn.

2.3.2. De gemengde bebouwing van woonhuizen en (voormalige agrarische) bedrijven langs de Oostdorperweg

De Oostdorperweg was aan het begin van de twintigste eeuw nog vrijwel onbebouwd (afbeelding 9). De bebouwing bestond uit boerderijen, die op regelmatige afstand tot de weg gesitueerd waren en via insteekwegen vanaf de weg bereikbaar waren. Bijdorp op nummer 2 is het enige oudere pand, dat direct aan de straat staat. De bebouwing langs de onevenzijde van de Oostdorperweg van huisnummer 91 tot en met 195 stamt uit de periode van 1906 tot 2001. De bebouwing aan de evenzijde van huisnummer 2 tot en met 136 stamt uit de periode van 1905 tot en met 1976. De straat is geleidelijk volgebouwd; de meeste woonhuizen stammen uit het Interbellum. De Oostdorperweg kent in de huidige situatie een aaneengesloten lintbebouwing.

De bebouwing staat overwegend evenwijdig aan de straat, maar ook haaks komt regelmatig voor. Aan de evenzijde zelfs bijna net zo vaak als evenwijdig. De afstand tot de weg verschilt, maar er is nergens sprake van diepe voortuinen. De maximale dieptemaat van de voortuinen is ongeveer 5 meter. De voorgevel rooilijn van de onevenzijde verspringt in het deel tussen de Zonneveldweg en de Van Cranenburchlaan veel meer dan aan de evenzijde. De voorgevelrooilijn aan de evenzijde is nagenoeg gelijk vanaf huisnummer 46/46a tot en met 136.

De bebouwing is overwegend vrijstaand of twee-onder-één kap (afbeelding 55). Er zijn aan de onevenzijde drie complexen van geschakelde woonhuizen van vier tot acht woningen. Aan de evenzijde domineren de twee-onder-één kaphuizen. Daarnaast komen vier complexen van vier of meer woningen voor. De panden aan de onevenzijde bestaan uit één bouwlaag met kap; sommige panden hebben anderhalve bouwlaag door dan wel hoge gevels, dan wel door het type kapvorm (Oostdorperweg 129-131, afbeelding 56). Aan de evenzijde komen ongeveer in gelijke mate één en twee bouwlagen voor. Ook ontbreekt hier de anderhalve bouwlaag niet.

De combinatie van wonen en werken is typerend voor de Oostdorperweg. Een aanzienlijk aantal woningen heeft bedrijfsgebouwen op het achtererf, waarbij het aantal redelijk gaaf bewaarde stelling- en bollenschuren opvallend is. Ze zijn te vinden achter de woonhuizen op Oostdorperweg 109, 111, 123, 129, 159, 165-167 en 169-171 (afbeelding 52 en 54). Aan de evenzijde staan bollenschuren achter de woonhuizen op de nummers 46-46a en 62 (afbeelding 63 en 64).

Op verscheidene hoeken bevinden zich voormalige boerderijen, zoals op de hoek met de Van Zuylen van Nijeveltstraat (Bijdorp, afbeelding 61), op de hoek Oostdorperweg-Dr. Leydstraat (Oostdorperweg 27-29, afbeelding 49), op de hoek met de Rozensteinstraat, op nummer 59 en op de hoek met de Verlengde Hoge Klei, op nummer 149 (afbeelding 53).

De agrarische geschiedenis van de Oostdorperweg is nog duidelijk beleefbaar.

Behalve de agrarische geschiedenis zijn in het deel Van Zuylen van Nijeveltstraat tot en met de Rozensteinstraat ook veel horeca en winkelfuncties gemengd met de woonfunctie. De horeca concentreert zich tegenover de Haven (afbeelding 50 en 51).

Advies

Voor het behoud van de bebouwingskarakteristiek van Oostdorperweg dient:

- de oriëntatie haaks of evenwijdig ten opzichte van de weg te zijn;
- de bebouwing een geringe afstand tot de weg te hebben;
- gevel- en goot- en nokhoogten en hoofdvorm afgestemd te worden op de historische massa's, waarbij het belangrijkste aspect de hoogte van maximaal twee bouwlagen met kap is;
- de gemengde functies van horeca en detailhandel gecombineerd met wonen in het deel van Van Zuylen van Nijeveltstraat tot en met de Rozensteinstraat gehandhaafd te blijven.

Advies

De evenzijde van de Oostdorperweg kent eenzelfde type bebouwing en (gebruiks) geschiedenis, waarbij de bollencultuur een grote rol heeft gespeeld, als de onevenzijde van de Oostdorperweg. Beide zijden van de weg zijn historisch en ruimtelijk-functioneel onlosmakelijk met elkaar verbonden. De bestemmingsplangrens zou historisch gezien net achter de bebouwing van de evenzijde moeten liggen, waarbij de bebouwing van Oostdorperweg 2 tot en met 136 en Van Cranenburchlaan 221 binnen het bestemmingsplan Oostdorp/Hoge Klei zou vallen.

3 TOELICHTING ORDEKAART OOSTDORP/HOGE KLEI

In het Handboek Welstand & Beeldkwaliteit van de gemeente Wassenaar zijn de architectonische kenmerken en criteria voor bouwen en verbouwen in Oostdorp en Hoge Klei vastgelegd.

In aanvulling daarop is op de overzichtsplattegrond een orde-indeling voor de bebouwing aangegeven. De orde-indeling bepaalt in hoeverre de bebouwing in zijn huidige verschijningsvorm en uitstraling van belang is voor het karakter van het plangebied, met als hoogste orde orde 1 en als laagste orde 3. Jonge bebouwing van na de Wederopbouwperiode tot heden is niet in de beoordeling meegenomen. Voor de ordebepaling is aangesloten bij de methodiek die gevolgd is bij de verkenning van Oostdorp (rapport januari 2010).

Orde 1

Complexen of vrijstaande panden die in hoge mate beeldbepalend en beelddragend zijn voor het karakter van de wijk en ankerpunten zijn als herinnering aan de geschiedenis van het plangebied. Hieronder bevinden zich de potentiële gemeentelijke monumenten, die via de aanwijzing als beschermd monument behouden dienen te blijven. Ze zijn toonaangevend ten aanzien van schaal, hoofdvorm, woningbreedte/gevelindeling, kleur- en materiaalgebruik. Hun uiterlijk verhoogt de specificiteit en de herkenbaarheid van het typerende 'Oostdorp/Hoge Klei-karakter'.

Sloop van deze complexen/panden is in beginsel niet toegestaan. Bij verbouwingen dient het behoud van het karakter en het afleesbaar houden van de historie uitgangspunt te zijn.

Orde 2

Complexen of vrijstaande panden die beeldbepalend zijn en passen in de karakteristiek van het betreffende deel van het plangebied. Ze zijn passend ten aanzien van schaal, hoofdvorm, woningbreedte/gevelindeling, kleur- en materiaalgebruik. Hun uiterlijk draagt bij aan de herkenbaarheid van (een deelgebied van) het typerende 'Oostdorp-Hoge Klei-karakter'. Het streven is behoud. Indien sloop en nieuwbouw van deze complexen noodzakelijk is, is dit toegestaan, mits bij de nieuwbouw aangesloten wordt bij de typerende typologie/karakter van een deelgebied, zowel in stedenbouwkundige, als in architectonische zin. Bij verbouwingen dient het behoud van het karakter uitgangspunt te zijn. De karakteristieken kunnen in het Bestemmingsplan en in de Welstandsnota (handboek) vastgelegd worden.

Orde 3

Complexen of vrijstaande panden die oorspronkelijk passend in de karakteristiek van de wijk gebouwd zijn of afwijken van de gangbare karakteristiek. Indien ze bij de bouw passend waren ten aanzien van schaal, hoofdvorm, woningbreedte/gevelindeling, kleur- en materiaalgebruik, hebben ze door verbouwingen sterk ingeboet in hun rol binnen het typerende 'Oostdorp-Hoge Klei-karakter'.

Sloop en nieuwbouw van deze complexen is toegestaan. Nieuwbouw vindt plaats binnen de kaders van bestemmingsplan en Handboek.

Advies voor behoud van huidige karakteristieken en cultuurhistorische waarden:

1. Selecteer uit de orde 1-complexen en panden de gemeentelijk monumenten en beeldbepalende panden. Maak beleid voor het behouden van deze beeld dragers/ ankerpunten uit het plangebied.
2. Stem de criteria in het Handboek Welstand & Beeldkwaliteit af op deze rapportage en stem het nieuwe bestemmingsplan en het Handboek onderling af.
3. Leg de randvoorwaarden rond de drie ordes vast in een nader uit te werken kader, dat zowel aan moet sluiten op het Handboek Welstand & Beeldkwaliteit als op het Bestemmingsplan.
4. Neem de geschiedenis en de stedenbouwkundige ontwikkeling, zoals de eeuwenoude verkavelings- en infrastructuur, als uitgangspunt voor nieuwe ontwikkelingen.
5. Verleen in beginsel alleen sloopvergunningen voor complexgewijze sloop en vervangende nieuwbouw.

Ordekaart Oostdorp/Hoge Klei

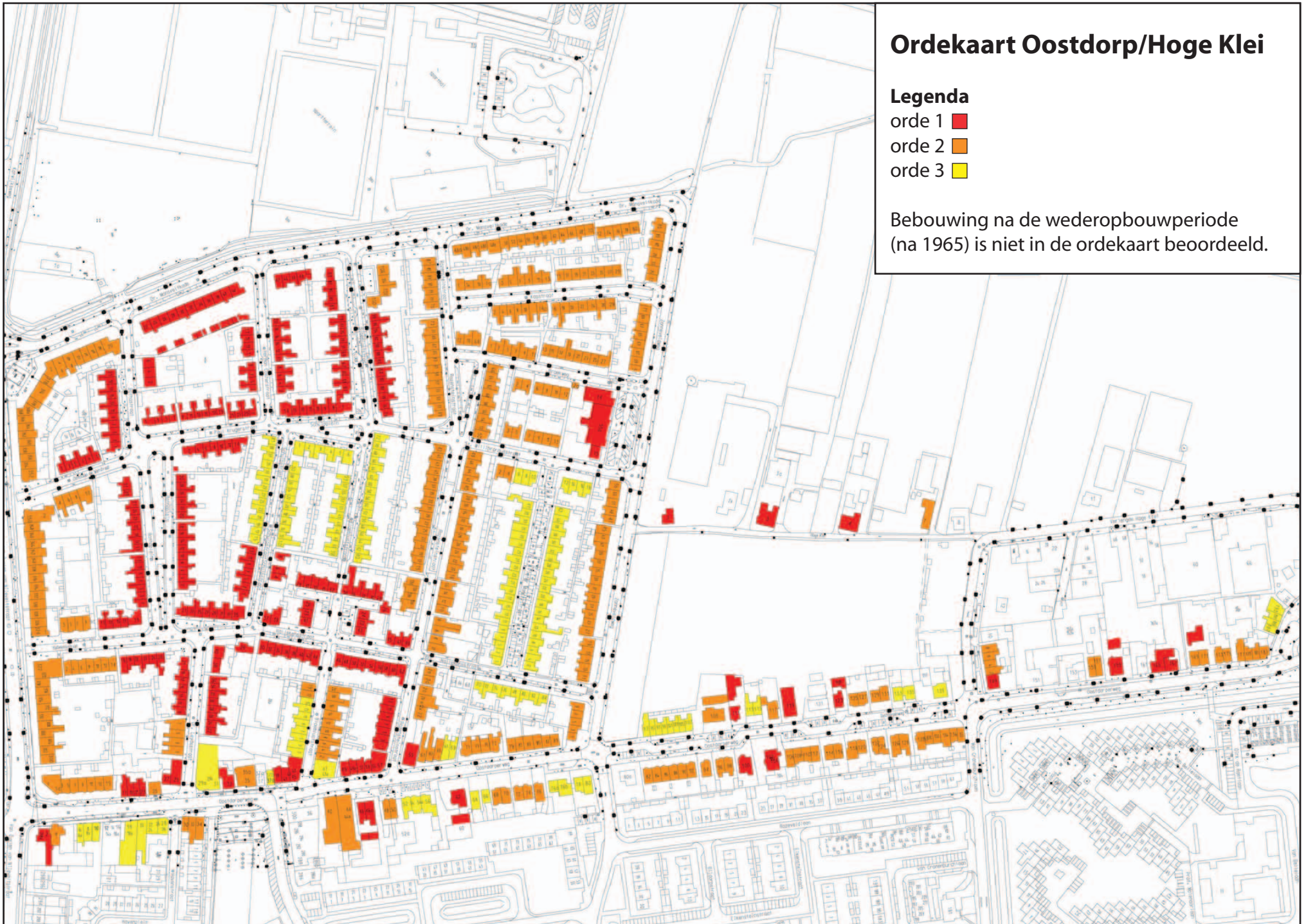
Legenda

orde 1 ■

orde 2 ■

orde 3 ■

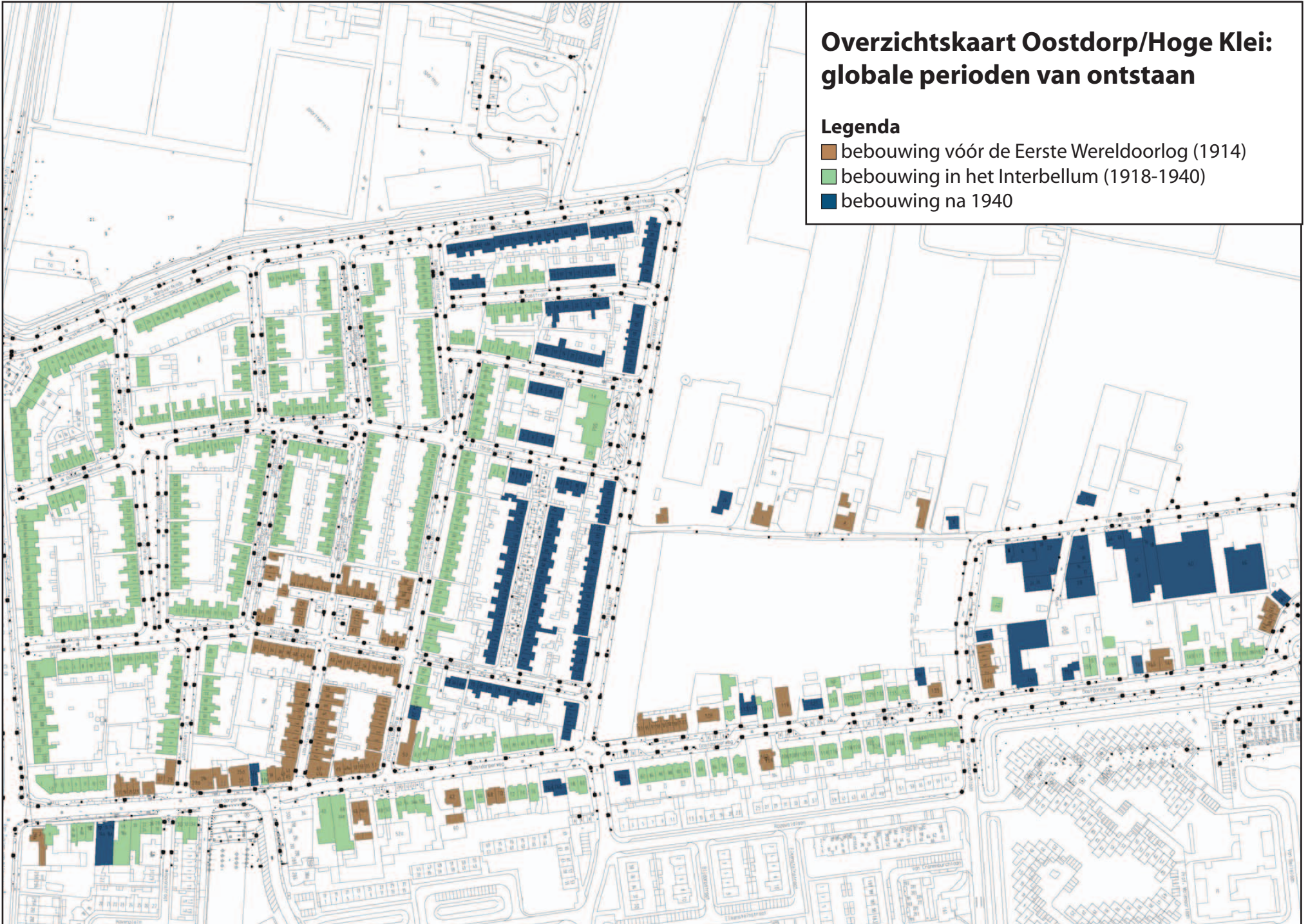
Bebouwing na de wederopbouwperiode
(na 1965) is niet in de ordekaart beoordeeld.

Overzichtskaart Oostdorp/Hoge Klei: globale perioden van ontstaan

Legenda

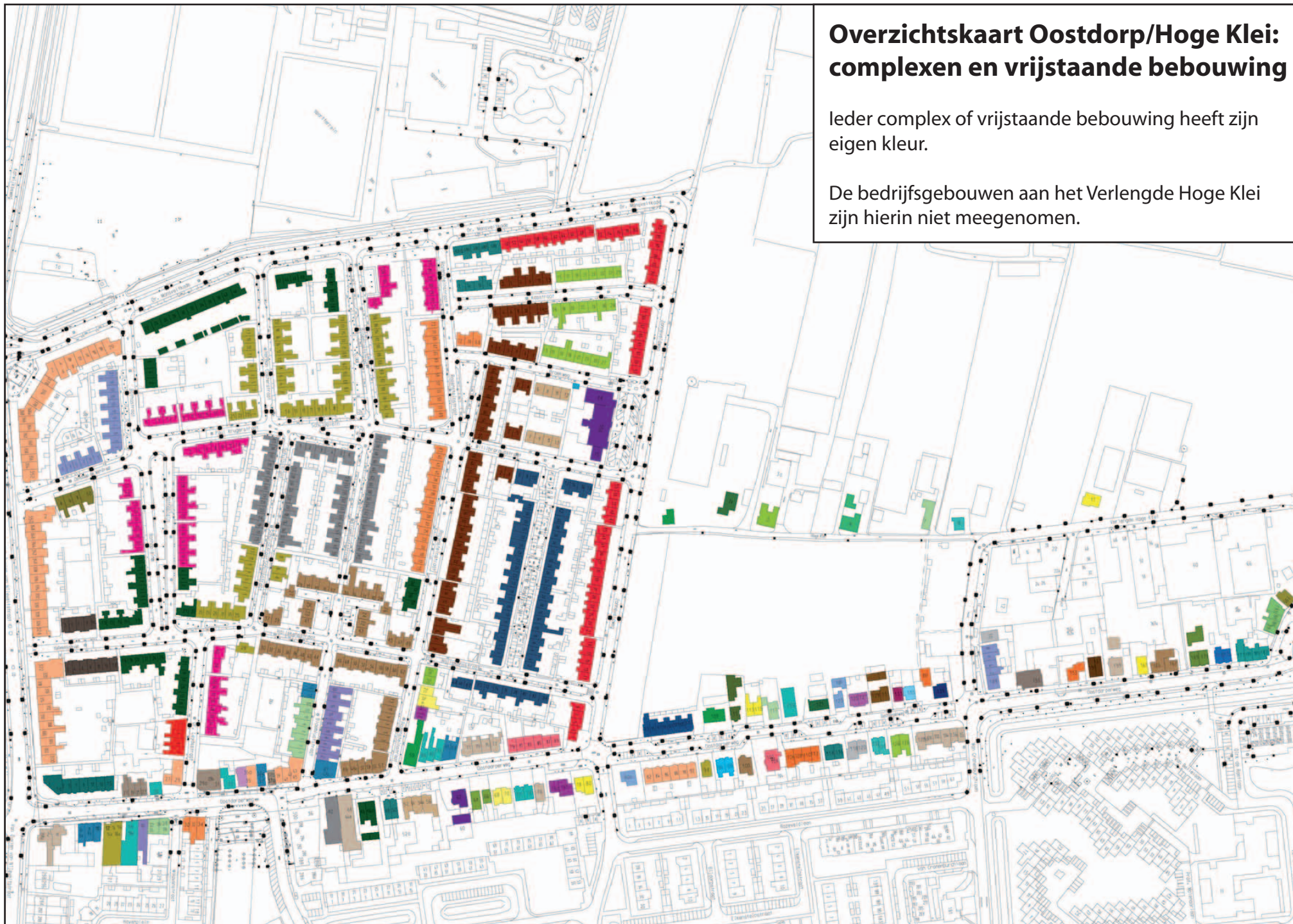
- bebauwing vóór de Eerste Wereldoorlog (1914)
- bebauwing in het Interbellum (1918-1940)
- bebauwing na 1940

Overzichtskaart Oostdorp/Hoge Klei: complexen en vrijstaande bebouwing

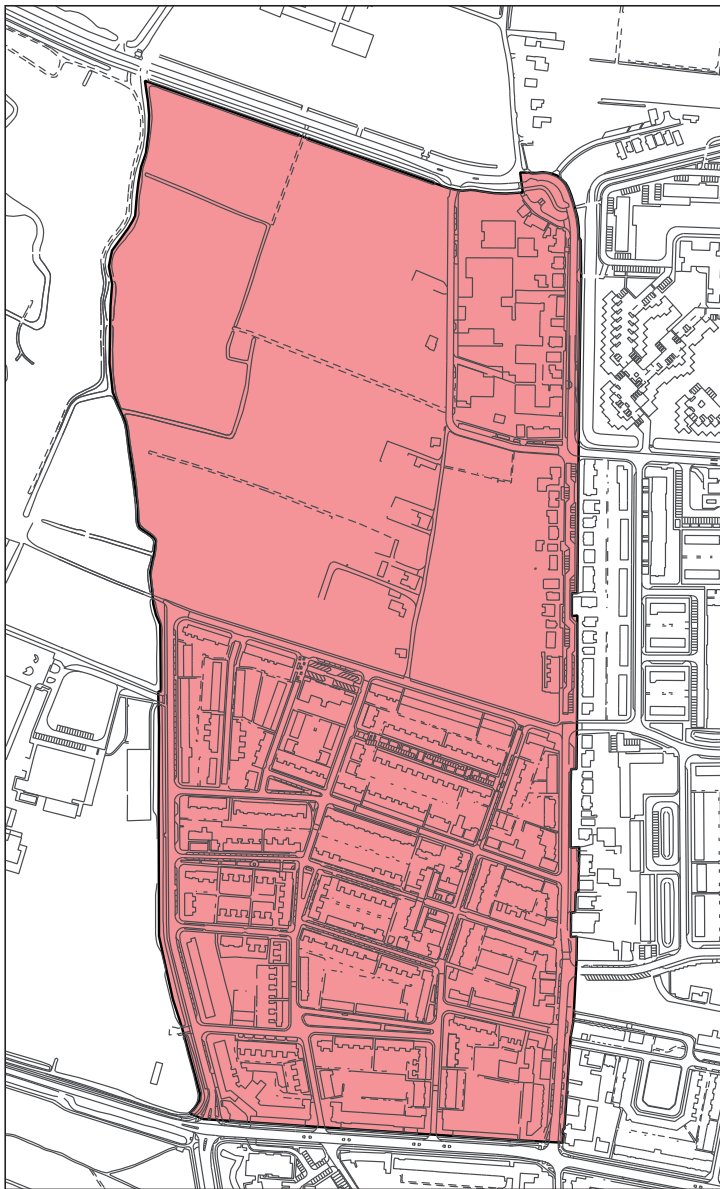
Ieder complex of vrijstaande bebouwing heeft zijn eigen kleur.

De bedrijfsgebouwen aan het Verlengde Hoge Klei zijn hierin niet meegenomen.

BIJLAGE

AFBEELDINGEN HOGE KLEI / OOSTDORPERWEG

1 Kaart bestemmingsplan Oostdorp-Hoge Klei met grens.

2 Bestemmingsplangebied Oostdorp-Hoge Klei, Google Earth.

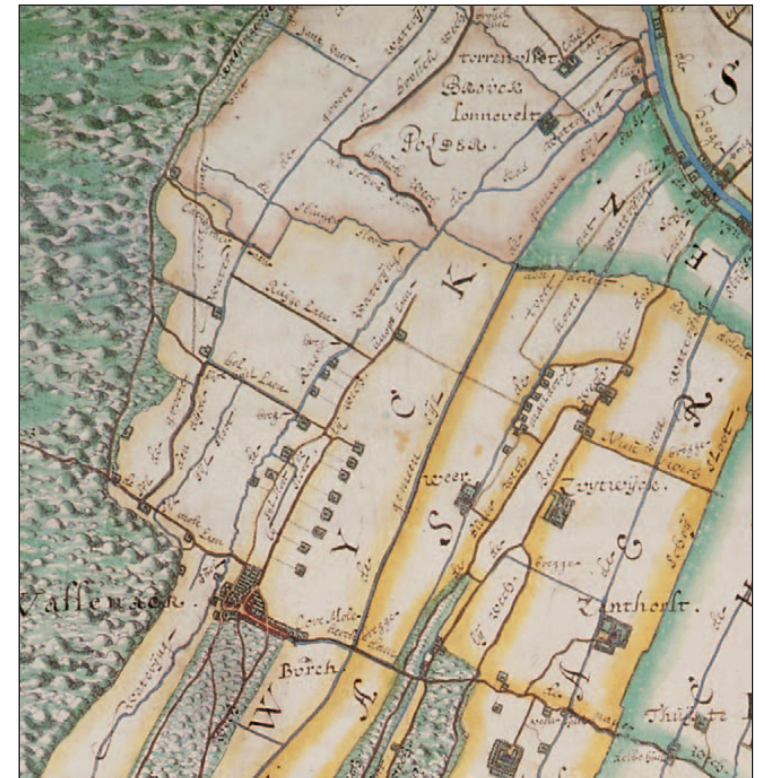
3 Uitsnede uit bestemmingsplangebied: Oostdorp, Google Earth.

4 Uitsnede uit bestemmingsplangebied: Hoge Klei, Google Earth.

5 De kaart van Floris Balthasarsz uit het begin van de zeventiende eeuw.

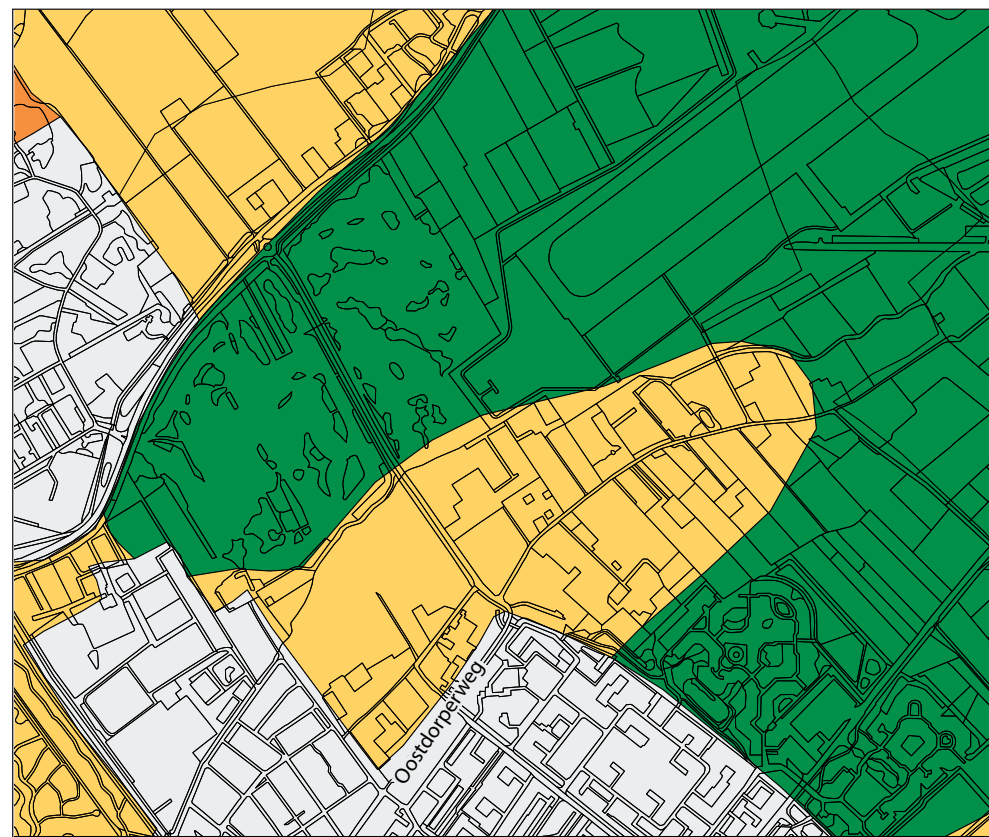
14

6 Het plangebied op de kaart van J. Dou uit 1630. Duidelijk is te zien hoe de Caswating ten noorden van de Molelaen (later Schulpweg, nu: Katwijkseweg/Van Zuylen van Nijeveltstraat) sterk slingert. Ook zijn boerderijen langs de watering, met toegangspaden vanaf de Hoge Klei ingetekend. Hiervan resten nu alleen nog boerderijen buiten het plangebied, zoals Rozenstein (in gebruik door de golfbaan). De Hoge Klei liep in die tijd van de Buerwech (nu: Oostdorperweg) naar de Belle Laen. Ook duidelijk herkenbaar is de ligging van boerderij Bellesteyn aan deze laan. Deze boerderij, geadresseerd Oostdorperweg 197, bestaat nog steeds. Bellesteyn wordt in de huidige situatie ervaren als de eerste boerderij tussen Kaswating en Oostdorperweg, en vormt als zodanig het begin van het boerderijenlint langs de Oostdorperweg. De kaart toont echter duidelijk aan dat zowel langs de kaswating, als aan de andere kant van de Oostdorperweg agrarische bebouwing lag.

7 Het plangebied Oostdorp/Hoge Klei ligt op een strandwal, die doorloopt tot de Kaswating. De Oostdorperweg en Hoge Klei liggen centraal op de strandwal. De Oostdorperweg volgt het verloop van de wal en buigt net als de strandwal af in oostelijke richting. De boerderij liggen van de weg af. Ze zijn traditiegetrouw op de hoog gelegen wal maar vlakbij de overgang naar de strandvlakte gebouwd.

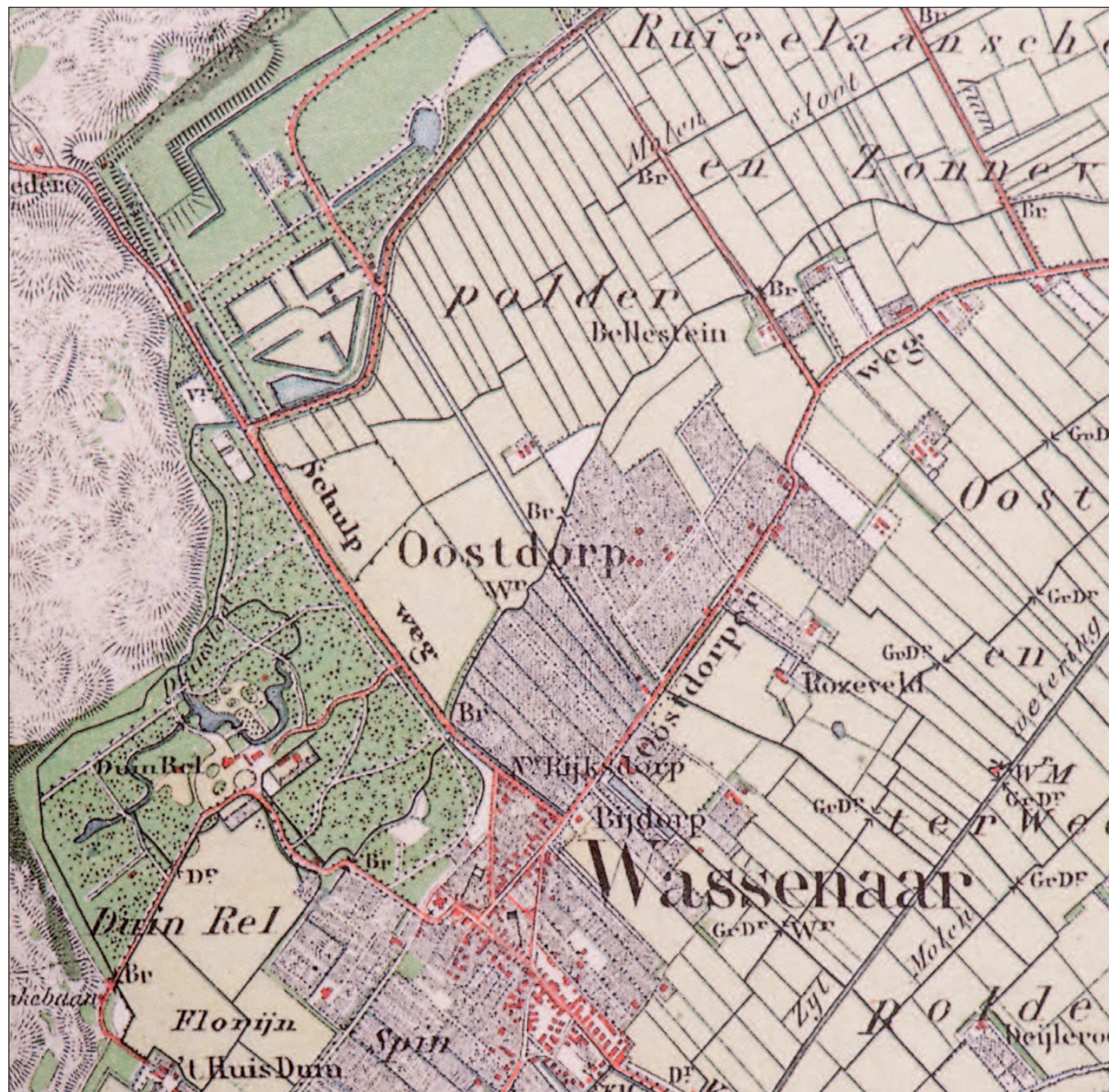
8a Uitsnede uit de kaart van Van der Noordaa uit 1839 (GAW 294). Behalve de al genoemde boerderijen aan de onevenzijde van de Oostdorperweg zijn ook de boerderijen aan de evenzijde ingetekend. Op nummer 2 Bijdorp (zie afbeelding 61), ter hoogte van Oostdorperweg 60 de in de jaren vijftig afgebroken boerderij Rust en Werk en ter hoogte van Oostdorperweg 102 de in de jaren zestig gesloopte boerderij Rozeveld. De twee afgebroken, uit de zeventiende eeuw stammende boerderijen hebben plaatsgemaakt voor nieuwbouw. Net als de eveneens zeventiende-eeuwse boerderij Eikenstein, ter hoogte van de huidige Van Cranenburcherlaan, die gedeeltelijk op het tracé van de oprijlaan van Eikenstein is aangelegd.

8b Op deze kaart uit 1876 is te zien dat de oorspronkelijke, blokvormige verkaveling langs de Kaswating ter hoogte van het huidige Oostdorp verruild is voor langgerekte akkers met afwateringssloten en paden ertussen. Ter hoogte van Hoge Klei is het blokvormige patroon meer behouden. Aan de weg Hoge Klei liggen enkele gebouwen; net als aan de Oostdorperweg. De huidige wijk Oostdorp is nog geheel onbebouwd. Boerderij Rozenstein is goed herkenbaar en ligt nog omringd door blokvormige kavels, net als Bellesteyn. Het wegen-, paden- en slotenpatroon dat hier te zien is, is in de twintigste eeuw als onderlegger gebruikt voor de aanleg van de nieuwe wijk Oostdorp en de wegen daarvan. De Kokshoornlaan is nog niet aangelegd. De gronden zijn in gebruik voor de warmoeserij: bollen-, rozen en groenteteelt. Wat ook opvalt, is dat de sterk kronkelende Kaswating inmiddels vergraven is tot een vrij rechte vaart.

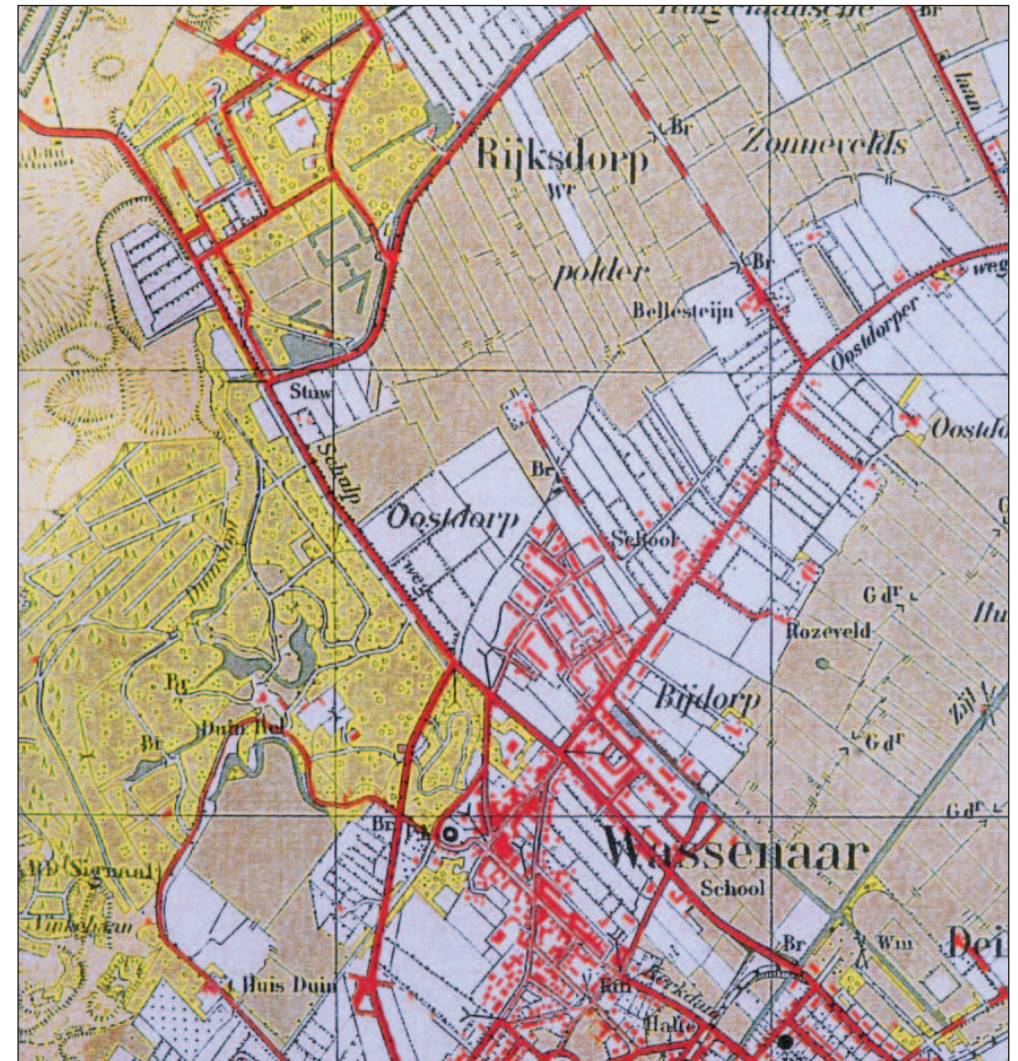

9 Op deze kaart, die ingemeten is in 1902, is de situatie vrijwel gelijk aan die van de negentiende eeuw. De (nu voor een deel niet meer bestaande) Rozensteinlaan van de Oostdorperweg naar Rijksdorp is een belangrijke toevoeging en er is iets meer bebouwing langs de Hoge Klei en de Oostdorperweg.

10 Deze opmeting uit 1923 toont heel precies de bebouwing langs Hoge Klei en Oostdorperweg en de woningbouw in Oostdorp rond de Hallekensstraat/Bloemluststraat en de Rozensteinstraat. Deze straat loopt nu niet meer door tot aan de Katwijkseweg. Het toegangspad naar Rozenstein, de latere Zonneveldweg, is prominent op de kaart ingetekend, net als de weg- en padenstructuur van Hoge Klei. Duidelijk herkenbaar is de weg die nu Verlengde Hoge Klei genoemd wordt. Anders dan in de huidige situatie loopt deze weg niet door tot aan de (latere) Kokshoornlaan, maar lopen er paden door de velden naar Bellesteyn. Deze paden zijn nu nog herkenbaar in de velden aanwezig, zoals te zien is op de Google Earth beelden, maar ook vanaf de Kokshoornlaan.

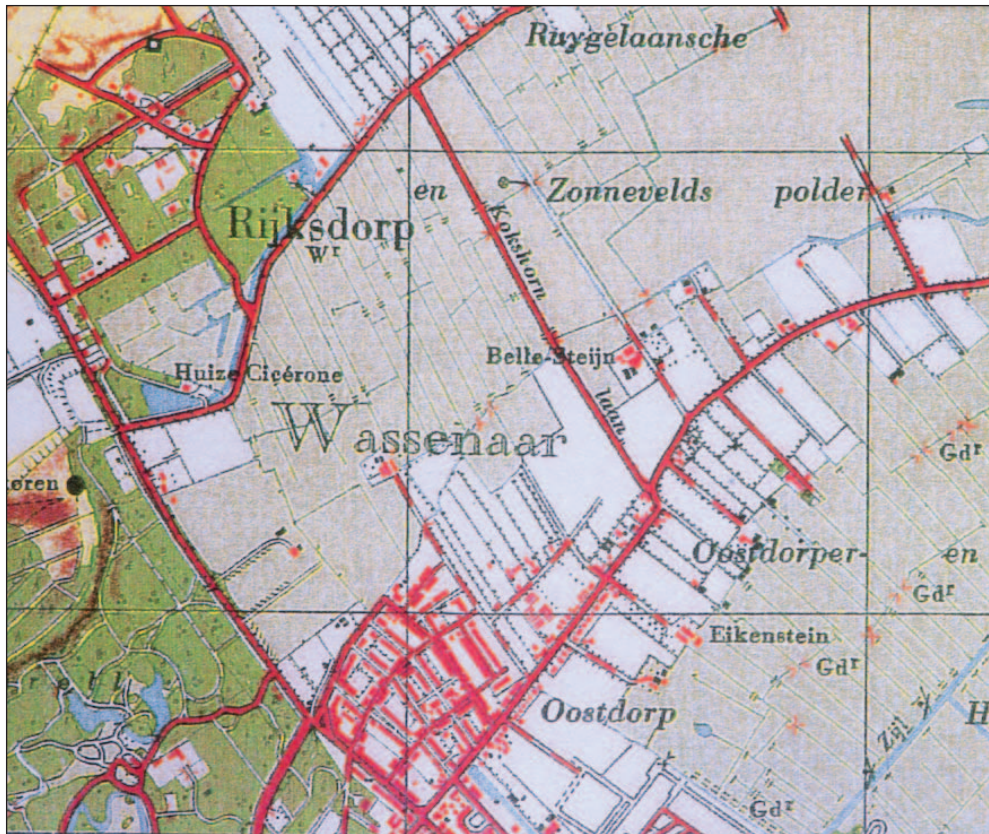
11 Het hoge tempo waarop Oostdorp verrijst en de verdere verdichting langs de Oostdorperweg en Hoge Klei zijn typerend voor de kaarten uit de jaren dertig. Situatie 1933.

12 Situatie 1939.

13 De trend zet zich ook na de Tweede Wereldoorlog voort: er zijn geen ingrijpende veranderingen in de infrastructuur, terwijl de bebouwing zich steeds verder verdicht. Situatie 1946.

14 Op een kaart uit circa 1950 is de Kokshoornlaan aangelegd. De Verlengde Hoge Klei is nog niet doorgetrokken tot aan de nieuwe laan.

15 Topografische kaart 1:25.000 anno 2003.

16 De kaart uit 2003, geprojecteerd over de kaart uit 1876.

17 Prentbriefkaart van de Oostdorperweg gezien vanaf de kruising met de Van Zuylen van Nijeveltstraat, rechts het woonhuis van de voormalige boerderij Bijdorp, richting noord, ca. 1940 (gemeentearchief 01428).

19 Hoge Klei vanaf de Oostdorperweg, richting west, augustus 1954 (gemeentearchief 00343).

18 Hoge Klei bij het bruggetje over de Kaswatering, richting Oostdorperweg, richting oost, augustus 1954 (gemeentearchief 00342).

20 Hoge Klei vanaf de Zonneveldweg, richting noordoost, 3 december.1969 (gemeentearchief 00356)

23

21 Gezicht op de Hoge Klei vanuit het westen, richting oost, 1970 (gemeentearchief 00344).

23 De tuinen van de familie Schmal tussen de Oostdorperweg en de Hoge Klei, richting oost, 16 februari 1972 (gemeentearchief 00345).

22 Zicht op de westzijde van de Hoge Klei, richting west, 16 februari 1972 (gemeentearchief 00346).

24 Bocht aan het eind van de Oostdorperweg bij Kokshornlaan, gezien vanaf de flat aan de Dirk de Raetlaan, richting noordwest, 20 maart 1974 (gemeentearchief 04334).

25 Bocht aan het eind van de Oostdorperweg bij Kokshornlaan, gezien vanaf de flat aan de Dirk de Raetlaan, richting west, 20 maart 1974 (gemeentearchief 04335).

27 Zicht over bollenvelden vanaf de Kokshornlaan over de Hoge Klei, met in de verte de toren van de Dorpskerk, richting zuidwest, maart 1984 (gemeentearchief 08309).

24

26 Panden aan het eind van de Oostdorperweg, met daarachter bollenvelden, gezien vanaf de flat aan de Dirk de Raetlaan, richting west, 20 maart 1974 (gemeentearchief 09088).

28 Oostdorperweg, met links aan de noordwestzijde, het garagebedrijf van de firma Blanke-spoor op de hoek met de Dr. Leydsstraat, richting noord, oktober 1987 (gemeentearchief 08292).

25

29 Hoge Klei, overzicht richting Kaswatering, gezien vanaf Hoge Klei, augustus 2010.

31 Hoge Klei, overzicht richting Kaswatering, gezien vanaf Hoge Klei, de bollen liggen op de velden, augustus 2010.

30 Hoge Klei, overzicht richting Kaswatering, gezien vanaf Hoge Klei, de velden worden gereed gebracht voor het planten van de bollen. Op de achtergrond de golfbaan, augustus 2010.

32 Hoge Klei, agrarische bebouwing met kassen en veel bedrijvigheid kenmerken Hoge Klei, augustus 2010.

33 Hoge Klei, gezien vanaf de Kokshoornlaan, augustus 2010.

35 Hoge Klei, Kaswatering gezien vanaf de Kokshoornlaan, augustus 2010.

34 Hoge Klei, gezien vanaf de Kokshoornlaan, zicht op een van de behouden, oude zandpaden van Hoge Klei, augustus 2010.

36 Hoge Klei gezien vanaf de Kokshoornlaan, richting Hoge Klei en Zonneveldweg met op de achtergrond de torenspits van de r.-k. kerk St.-Willibrordus, augustus 2010.

27

37 Hoge Klei, gezien vanaf de Kokshoornlaan, richting Zonneveldweg met op de achtergrond de torenspits van de Dorpskerk, augustus 2010.

39 De kassen achter Hoge Klei 2, gezien vanaf de Zonneveldweg, augustus 2010.

38 Kaswatering gezien vanaf de Zonneveldweg: hier gereduceerd tot een smal slootje, augustus 2010.

40 Hoge Klei gezien vanaf de Zonneveldweg, augustus 2010.

41 Hoge Klei 2, gezien vanaf de Zonneveldweg, met zicht op de halfverharde weg met aan weerszijden streekeigen beplanting in de vorm van hagen met liguster, meidoorn, vlier en braam, augustus 2010. Deze woning uit de tweede helft van de negentiende eeuw werd rond 1900 bewoond door Cornelis Looijestijn, die er kruiden en rozen kweekte. In het huis bevond zich een ruimte met de droogoven. Het huis vormt net als Oostdorperweg 27-29 een belangrijke herinnering aan de geschiedenis van Oostdorp/Hoge Klei als productiegebied van rozen en kruiden.

42 Hoge Klei 3 stamt eveneens van rond 1900 en is net als Hoge Klei 2, 4 en 7 een belangrijke beelddrager van het agrarische karakter van Hoge Klei, augustus 2010.

43 Hoge Klei 4 uit 1910, gezien vanaf links, foto augustus 2010.

44 Hoge Klei 4, gezien vanaf rechts, augustus 2010.

29
45 Hoge Klei 7 uit 1913, foto augustus 2010.

47 Verlengde Hoge Klei, augustus 2010.

46 Verlengde Hoge Klei, augustus 2010.

48 Oostdorperweg 17-23, dienstwoningen uit 1907 van architect G.J. van der Mark, 2008.

49 Dit pand, Bloemlust, vormt een belangrijke herinnering aan het agrarische karakter van de Oostdorperweg en omgeving. In 1897 werd de stal gebouwd; in 1907 het huis. Het deel uit 1897 werd gebouwd in opdracht van Johannes Ruijgrok voor het verwerken van rozen ten behoeve van de parfumindustrie. Tussen koeienstal en huis bevond zich de rozendroogkamer met de over. De laatste rozenteler op Bloemlust, A.P. Ruijgrok stapte in 1925 over op bollen, foto 2008.

50 Tegenover de Haven bevinden zich verschillende pandjes met horeca op de begane grond en woningen erboven, augustus 2010.

51 Markant hoekpand uit 1914 op Oostdorperweg 39-45 hoek Bloemluststraat met beneden bedrijfsfunctie en boven wonen, foto 2009.

52 Langs de Oostdorperweg staan verschillende woonhuizen waarachter zich stelling- of bollen-schuren bevinden. In deze schuren vond de verwerking van bollen plaats, zoals het drogen van bollen op stellingen in de zomer. Ze zijn te vinden achter de woonhuizen op Oostdorperweg 109, 111, 123, 129, 159, 165-167 en 169-171. Het huis op nummer 111 stamt net als nummer 123 van rond 1930. Ook aan de evenzijde van de Oostdorperweg bevinden zich enkele voormalige bollenbedrijven, foto 2010.

31

53 Op een aantal beeldbepalende hoeken van de Oostdorperweg bevinden zich panden die herinneren aan de agrarische geschiedenis van dit gebied, zoals op de hoeken Oostdorperweg-Dr. Leydstraat (Oostdorperweg 27-29) en Oostdorperweg-Rozensteinstraat (Oostdorperweg 59). Op deze foto het pand Oostdorperweg 149 op de hoek met de Verlengde Hoge Klei, gebouwd in 1909 naar ontwerp van architect G.J. van der Mark, foto 2010.

55 "Rond 1930 verzeen er verscheidene twee-onder-één kap woningen langs de Oostdorperweg, zoals hier huisnummers 169 - 171 en 173 - 175, foto 2010."

54 In 1923 liet de weduwe P. Straathof naar ontwerp van architect A. Bontenbal een bollenschuur achter het huis bouwen, foto 2010.

56 Oostdorperweg 129-131 uit 1922 is een voorbeeld van een twee-onder-één kap woning, die zich door zijn gevelhoogte en kapvorm voordoet als een pand van twee bouwlagen, foto 2010.

57 Aan de Bloemluststraat 2-20 staan geschakelde woningen uit 1912-1914 van architect/aannemer J.J. van Remmerswaal, foto 2009.

58 In 1933 ontwierp P. van der Klaauw de woningen aan de Dr. Leydstraat 1-7. Hij bouwde in de jaren dertig ook het complex langs de Van Zuylen van Nijeveltstraat 300-378/Dr. Mansvelt-kade 2-20 en de blokken Hallekensstraat 2 - 14/Hallekensstraat 3 - 9a, foto 2009.

59 De woningen Hallekensstraat 3-9a uit 1936 van P. van der Klaauw, foto 2009.

60 De woningen Van Zuylen van Nijeveltstraat 324-350 uit 1936, eveneens van Van der Klaauw, foto 2010.

OVERZICHT BEBOUWING BESTEMMINGSPLAN OOSTDORP/HOGE KLEI

<i>Straat</i>	<i>huisnummer</i>	<i>Complex</i>	<i>Opdrachtgever</i>	<i>Functie</i>	<i>Type</i>	<i>Jaar</i>	<i>Architect</i>	<i>Opmerkingen</i>
Bloemluststraat	1 - 15			Wonen	geschakeld			voor 1914
Bloemluststraat	100-106	complex 5	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1931	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Bloemluststraat	12 - 14			Wonen-bedrijf	woonhuis met werkplaats	1914	Remmerswaal, J.J. en van Baal	
Bloemluststraat	16 - 18			Wonen-bedrijf	geschakeld	1914	Remmerswaal, J.J. en van Baal	
Bloemluststraat	17 - 19			Wonen	geschakeld	?		
Bloemluststraat	18 - 20		A. de Groot (?)	Wonen-bedrijf	geschakeld	1914	Remmerswaal, J.J. en van Baal	
Bloemluststraat	2 - 10		L. Westgeest	Wonen	geschakeld	1912	Remmerswaal, J.J. van	
Bloemluststraat	22-26	complex 1	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1914	Broese van Groenou, A.	nummer 37 en 36 woon-winkel met boven poort vergaderlokaal
Bloemluststraat	23-37	complex 1	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1914	Broese van Groenou, A.	
Bloemluststraat	39-59	complex 3	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1924	Beijersbergen en Bontenbal	Vingerling: aannemer
Bloemluststraat	40-72	complex 3	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1924	Beijersbergen en Bontenbal	Vingerling: aannemer
Bloemluststraat	61-79	complex 4	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1929	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	poortje Bloemluststraat 67-69 doorkijk naar poortje Herman Costerstraat 8-10
Bloemluststraat	74-98	complex 4	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1929	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	garage bij 74; woon-winkel-pand op 74
Bloemluststraat	81-89	complex 7/8		Wonen	woningbouwcomplex	1938	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Bothaplein	1-13	complex 7/8	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1938	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Bothaplein	15-31	complex 5	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1931	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Bothaplein	2-30	complex 5	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1931	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Bothastraat	1-21	complex 6	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1936	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Bothastraat	2-6	complex 7/8	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1938	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Broekweg	13-27	complex 11	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1947	Wouters, W.C.	

Straat	huisnummer	Complex	Opdrachtgever	Functie	Type	Jaar	Architect	Opmerkingen
Broekweg	14					1932		zie St.-Willibrordusstraat 15
Broekweg	2-4	complex 9	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1920	Groenewegen, H.	
Broekweg	6-12	complex 13	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1960	Froger, J.H.	
Broekweg	1-11	complex 9	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1920	Groenewegen, H.	
Broekweg/Willibrordusstraat	ong.			Industrie	transformatorhuisje	1925		
Cranenburchlaan, van	221							zie Oostdorperweg 128a-136
Dr. Mansveltkade	2- 20		D. Veldhuyzen	Wonen-bedrijf	geschakeld	1934	Klaauw, P. van der	zie van Zuylen van Nijveltstraat 352 e.v.; garagebedrijf
Dr. Mansveltkade	22-40	complex 7/8	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1938	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Dr. Mansveltkade	42-48	complex 7/8	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1938	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	ligusterhagen als erfafscheiding; berging bij 48
Dr. Mansveltkade	48a-48e	complex 14	Eigen bouw	Wonen	geschakeld	1964	Looijestijn, C.N.J.	
Dr. Mansveltkade	50-70	complex 12	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1954	Moorsel, C.M. Van	
Dr. Mansveltkade	72-80	complex 12	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1954	Moorsel, C.M. Van	
Hallekensstraat	28	complex 4	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	vrijstaande woning	1929	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Hallekensstraat	11-19	complex 7/8	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1938	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Hallekensstraat	16-26	complex 7/8	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1938	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Hallekensstraat	2 - 14		C. van Laar	Wonen	geschakeld	1936	Klaauw, P. van der	zie van Zuylen 318 t/m 322
Hallekensstraat	21-35	complex 4	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1929	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	met woon-winkelpand op nr. 35
Hallekensstraat	3 - 9a		C. van Laar	Wonen	geschakeld	1936	Klaauw, P. van der	zie van Zuylen 324 t/m 328
Hallekensstraat	30-44	complex 1	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1914	Broese van Groenou, A.	
Hallekensstraat	37-39	complex 1	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1914	Broese, van Groenou, A.	
Hallekensstraat	45-47-49	complex 1	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1914	Broese, van Groenou, A.	
Hallekensstraat	46-62	complex 1	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1914	Broese van Groenou, A.	
Hallekensstraat	64, 66 en 68		H.W. van Wijk	Wonen	geschakeld	1950	Bontenbal, A.	
Hallekensstraat	70-84	complex 10	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1941	Klaauw, P.W.M. van der	

Straat	huisnummer	Complex	Opdrachtgever	Functie	Type	Jaar	Architect	Opmerkingen
Herman Costerstraat	1-17	complex 4	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1929	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Herman Costerstraat	19	complex 7/8	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1938	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	op hoek, tussen 17 en 19 berging, ligusterhagen als erfafscheiding
Herman Costerstraat	2-20	complex 4	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1929	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	poortje 8-10 doorkijk naar poortje Bloemluststraat 67-69
Hoge Klei	2			Agrarisch	woonhuis	1900	•	
Hoge Klei	3			Wonen	woonhuis	?		
Hoge Klei	4		P.J. Noordover	Agrarisch	woonhuis	1910	Kley, P. van der	
Hoge Klei	7		T. Oosterveer	Agrarisch	woonhuis	1913	Remmerswaal, T.	
Hoge Klei	8		J.J. Koot	Wonen	woonhuis	1975	Remmerswaal, P.	1990
Hoge Klei	2a		G.J. Kloos	Wonen	woonhuis	1994	Onderwater, P.	
Hoge Klei	3a			?		?		
Kasstraat	1, 1a-1c	complex 14	Eigen bouw	Wonen	geschakeld	1964	Looijestijn, C.N.J.	
Kasstraat	15-29	complex 11	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1947	Wouters, W.C.	
Kasstraat	16-28	complex 11	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1947	Wouters, W.C.	
Kasstraat	2-14	complex 9	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1920	Groenewegen, H.	
Kasstraat	3-13	complex 9	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1920	Groenewegen, H.	
Leydsstraat, Dr.	1-7		A.P. Ruygrok	Wonen	geschakeld	1933	Klaauw, P. van der	4 onder 1 kap, poort, werkplaats op achtererf (huisnummer 1a)
Leydsstraat, Dr.	22-40	complex 5	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1931	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Leydsstraat, Dr.	9-21	complex 7/8	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1938	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Oostdorperweg	001 -15		J. Hoogendoorn	Wonen	geschakeld	1938	Klaauw, P. van der	
Oostdorperweg	002		Gardien, G.	Agrarisch		1900		1ste helft 19de eeuw; 1916 verbouwing Wouters, J.T.en Brandes, C.
Oostdorperweg	004		Gardien, G.	Wonen	woonhuis	1921	Remmerswaal, J.J.	woonhuis tegen boerderij aan
Oostdorperweg	006-10		Kouwenhoven, J.W.		2 winkelhuizen en 1 wh	1930		
Oostdorperweg	012-16					1976		
Oostdorperweg	017-23		Hooft Graafland, J.	Wonen	geschakeld	1907	Mark, G.J. van der	eenvoudige (dienst)woningen

Straat	huisnummer	Complex	Opdrachtgever	Functie	Type	Jaar	Architect	Opmerkingen
Oostdorperweg	018		Paardekooper, J.		winkelhuis	1930	Keemink, J.C.	met slachtplaats
Oostdorperweg	020		Borsboom, A.		winkelhuis	1933	Stoel, P.C. van de	
Oostdorperweg	022-24		Boer, H. de			1927	Haan, J. de (Den Haag)	
Oostdorperweg	025			Wonen	woonhuis	1906	Mark, G.J. van der	
Oostdorperweg	026-28		Boer, H. de		woonhuis met winkel	1924	Lecq, B. van der	
Oostdorperweg	027, 29		Ruijgrok, Joh.	Agrarisch	dwarshuisboerderij	1897		rozenteler stal 1897, woonhuis 1907 door P.A. van der Hulst
Oostdorperweg	029a t/m 31		Blankespoor	Wonen-bedrijf	winkel met bovenwoning	1935	Voorhoeve, A.	
Oostdorperweg	030 t/m 34		Nagtegaal, W.A.			1939		op hoek met haven
Oostdorperweg	033			Wonen	woonhuis	1913	Remmerswaal, J.J. van	relatie met Haven, behoud karakteristiek, check archief: 1911, Looijesteijn
Oostdorperweg	033		Holst, P. van der	Wonen	woonhuis	1911	Looijestijn, N.	
Oostdorperweg	035			Wonen-bedrijf	woonhuis/café	1909	Looijestijn, N.W.	relatie met Haven, behoud karakteristiek, Café Rooie Cor
Oostdorperweg	035, 35a			Wonen-bedrijf	horeca met bovenwoning	1909	Looijestijn, N.	
Oostdorperweg	037		Berg, P.J.A. van den	Wonen-bedrijf	winkel met bovenwoning	1973	Buro Westgeest	
Oostdorperweg	037a		Th. Vogels	Wonen-bedrijf	winkel met bovenwoning	1937	Klaauw, P. van der	
Oostdorperweg	039 - 45			Wonen-bedrijf	winkel met bovenwoning	1914	Rooijen, Gebr. P. en F. van	
Oostdorperweg	040		Knijnenburg, W.F.			1916	Remmerswaal, J.J.	
Oostdorperweg	042, 44 en 44a		Coop. Ver. Onderling Belang		bakkerij met woonhuis	1920		
Oostdorperweg	046-46a		Grevers, J.L.			?		1936 verbouwen pand tot 2 woonhuizen
Oostdorperweg	046a					1910		geen gegevens BIMAS
Oostdorperweg	047 - 47a		Knijnenburg W.F.	Wonen-bedrijf	winkel met bovenwoning	1913	Remmerswaal, J.J. van en Van Baal	
Oostdorperweg	048-50				dubbel woonhuis met schuur	1926	Kouwenhoven, J.W.	
Oostdorperweg	049-49a-51-53-55-57	complex 1	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen-bedrijf	geschakeld met 2 winkels	1914	Broese van Groenou, A.	
Oostdorperweg	052				woonhuis	1927	Kouwenhoven, J.W.	
Oostdorperweg	054				woonhuis	1928	Kouwenhoven, J.W.	bouw diplomatenwoning met schuurtje
Oostdorperweg	056				woonhuis	1929	Kouwenhoven, J.W.	

Straat	huisnummer	Complex	Opdrachtgever	Functie	Type	Jaar	Architect	Opmerkingen
Oostdorperweg	059		Hooijmans, J.E.	Agrarisch	langhuisboerderij	1906	Leijen, A.C.	oorspronkelijke schuur = Rozensteinstraat 2
Oostdorperweg	061-65			Wonen	geschakeld	1922	Harteveld, C. van	
Oostdorperweg	062		Grevers, L.			1909	Beijersbergen, J.A.	bollenschuur niet aanwezig op tekening
Oostdorperweg	064-66		Kouwenhoven, J.		twee woonhuizen	1924		
Oostdorperweg	067-69		Spanjersberg, D.	Wonen	geschakeld	1938	T. Burger	
Oostdorperweg	068-70			Wonen	twee woonhuizen	1900		bouw voor 1900, huidig aanzicht verbouwing 1925
Oostdorperweg	071-77		Rooijakkers, wed J.	Wonen	geschakeld	1926	Rooijakkers, M.	Klein Rozenstein en Martha
Oostdorperweg	072-74				bouw twee woonhuizen	1924	Sirre, R.J.	
Oostdorperweg	076				woonhuis	1926	Looijestijn, H.C.J.	
Oostdorperweg	076a-b		Haan, J. de		dubbel woonhuis	1953	Grevers, J.P.M.	
Oostdorperweg	078-80		Verschoor en cons., G.		twee woonhuizen	1939	Verschoor, A.	
Oostdorperweg	079-81		C. van Laar	Wonen	geschakeld	1933	Klaauw, P. van der (?)	
Oostdorperweg	080a		Goudeau, Joh. P.M.			1970	Goudeau, Joh. P.M.	
Oostdorperweg	082-92		Langendoen, A.L.		zes herenhuizen	1938	Wassenaars Architectenbureau	
Oostdorperweg	083-89		C. van Laar	Wonen	geschakeld	1932	Klaauw, P. van der (?)	2 vergunningen voor twee woningen
Oostdorperweg	091			Wonen	woonhuis	2009		
Oostdorperweg	093-107		C.J. Vermin	Wonen	geschakeld	1913	Remmerswaal, J.J. en Van Baal	
Oostdorperweg	094		Fischer-Germs, H.W.			1934		
Oostdorperweg	096-98		Vermey, W.		dubbel woonhuis	1934	Sterk, M.G.	
Oostdorperweg	100		Schakel-Meijer, A.E.			1934	Sterk, M.G.	woonhuis/atelier Paul Citroen
Oostdorperweg	102-104		Knijnenburg, T.		woonhuis met koeienstal	1905	Mark, G.J. van der	
Oostdorperweg	106-112		Leijse, P.W.		vier woningen	1935	Leijse, N.	
Oostdorperweg	109			Agrarisch	woonhuis met schuur	1913		koestal 1913, Vergunning woning 1913 lijkt niet op huidige pand. Met schuur
Oostdorperweg	111		J.J. Veldhuizen	Agrarisch	woonhuis met schuur	1931	Schol, J.	met schuur
Oostdorperweg	113-115		P.J. en P.J. Schmal	Wonen	geschakeld	1960	Jong, H. de	

Straat	huisnummer	Complex	Opdrachtgever	Functie	Type	Jaar	Architect	Opmerkingen
Oostdorperweg	114-116		Egmond, A. van		dubbel woonhuis	1934	Oosterlee, J.	
Oostdorperweg	117		Q.J. van Veen-van Leeuwen	Wonen	woonhuis	1923	Nijhoff, R.	HERBOUWD? CHECK JAARTAL
Oostdorperweg	118-120		Schmal, W.H. en D.		dubbel woonhuis	1934	Kort, P.	
Oostdorperweg	119			Wonen	woonhuis	1914	Kroft, J.C. van der	
Oostdorperweg	121		T.W. Westgeest	Wonen	woonhuis	2007	TGW architecten	
Oostdorperweg	122-124		Veldhuyzen, D.		twee woonhuizen	1933		
Oostdorperweg	123		J.J. Veldhuizen	Agrarisch	woonhuis met schuur	1930	Veldhuizen, J.J. (?)	met schuur
Oostdorperweg	125 - 127		T.L. Groenendijk	Wonen	geschakeld	1924	Veldhuizen, D. en J.J.	
Oostdorperweg	126-128		Knijnenburg, T.G.			1932	Vester, A.J.	
Oostdorperweg	128a		Knijnenburg, Th.G.			1935	Vester, A.J.	
Oostdorperweg	129 - 131			Wonen	geschakeld	1922	Veldhuizen, D. en J.J.	schuren anno 2010 afgebroken?!
Oostdorperweg	130-136		Ligtvoet, H.		vier woonhuizen	1933	Voorhoeve, A.	
Oostdorperweg	133		R.J. Sirre	Wonen	woonhuis	1922		
Oostdorperweg	135		W. v.d. Kroft	Wonen	woonhuis	1920	Aa, J.W. v.d.	
Oostdorperweg	137		W.A. Nell	Wonen	woonhuis	1965		
Oostdorperweg	139		C. en W. van Egmond	Wonen	woonhuis	1909	Mark, G.J. van der	
Oostdorperweg	149		C. van Egmond	Agrarisch	woonhuis	1909	Mark, G.J. van der	ook Verlengde Hoge Klei 2 t/m 8
Oostdorperweg	151		fa. W. Theil en zn	Wonen-bedrijf		1968	Hornstra en Boudewijns	
Oostdorperweg	151a		fa. W. Theil en zn	Bedrijf		1990	Bruijn, de bna	
Oostdorperweg	153		W. Theil	Wonen	woonhuis	1993		
Oostdorperweg	155 - 157			Wonen	geschakeld	1917	Ham, J. van der	
Oostdorperweg	159		wed. P. Straathof	Wonen-bedrijf	woonhuis met bollen-schuur	1923	Bontenbal, A.	1909, J.A. Beijersbergen? Met bollenschuur
Oostdorperweg	161		Remmerswaal en Looijestijn	Wonen	woonhuis	1971	Remmerswaal en Looijestijn	kap dateert van 1978
Oostdorperweg	165 - 167			Wonen-bedrijf	woonhuis met bollen-schuur	1906	Hulst, J. v.d.	twee woonhuizen met bollenschuur
Oostdorperweg	167a		fa van Rhijn-Dolmans	Bedrijf		1973	Remmerswaal en Looijestijn	

Straat	huisnummer	Complex	Opdrachtgever	Functie	Type	Jaar	Architect	Opmerkingen
Oostdorperweg	169 - 171		Gebr. Edelaar	Wonen	geschakeld	1931	Alkemade, C.J.G. jr	
Oostdorperweg	169			Agrarisch	bollenschuur	1927	Ligtvoet, H.	
Oostdorperweg	173 - 175		J.W. Kouwenhoven	Wonen	geschakeld	1931	Bontenbal, A.	
Oostdorperweg	177 - 183		Plan 1932 N.V.	Wonen	geschakeld	1932	Keemink, J.C.	
Oostdorperweg	187 - 193			Wonen	geschakeld	1905	Hulst, J. v.d.	
Oostdorperweg	195		G.L. Ruijgrok	Wonen	woonhuis	2001	Fort bouw	
Paul Krugerstraat	1-19	complex 5	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1931	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Paul Krugerstraat	2-14	complex 4	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1929	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	berging met gemetselde muurtje op hoek
Paul Krugerstraat	21-25	complex 4	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1929	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Pieter Maritzstraat	1-41	complex 10	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1941	Klaauw, P.W.M. van der	
Pieter Maritzstraat	2-42	complex 10	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1941	Klaauw, P.W.M. van der	
Rozensteinstraat	1-13	complex 1	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1914	Broese van Groenou, A.	
Rozensteinstraat	15-73	complex 2	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1918	Broese van Groenou, A.	3 blokken
Rozensteinstraat	75-87	complex 5	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1931	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Rozensteinstraat	2		Kouwenhoven	Wonen-bedrijf	geschakeld	1947	Bruijn, P.N. de ?	werkplaats
Rozensteinstraat	2a - 2c		F. Pichmann	Wonen	geschakeld	1933		
Rozensteinstraat	2d - 2e		C. van Laar	Wonen	geschakeld	1931		
Rozensteinstraat	2f-66	complex 9	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1920	Groenewegen, H.	
Rozensteinstraat	68-72	complex 2	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1918	Broese van Groenou, A.	
Schulppelein	1-6	complex 3	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1924	Beijersbergen en Bontenbal	Vingerling: aannemer
Schulppelein	7-14	complex 4	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1929	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	woon-winkelpanden op 7 en 14
Schulpstraat	1-13	complex 4	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1929	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Schulpstraat	10-30	complex 3	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1923	Beijersbergen en Bontenbal	Vingerling: aannemer

Straat	huisnummer	Complex	Opdrachtgever	Functie	Type	Jaar	Architect	Opmerkingen
Schulpstraat	15-41	complex 3	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1923	Beijersbergen en Bontenbal	Vingerling: aannemer
Schulpstraat	4-6	complex 5	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1931	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Schulpstraat	8	complex 4	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1929	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
St.-Willibrordusstraat	15	nvt	Kerkbestuur St.-Willibrordus	Sociaal-cultu-reel	school	1932	Wouters. J.T.	nu: buurtcentrum; ook: Zonneveldweg 55a en Broekweg 14
St.-Willibrordusstraat	12-18	complex 10	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1941	Klaauw, P.W.M. van der	
St.-Willibrordusstraat	2-4	complex 9	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1920	Groenewegen, H.	
St.-Willibrordusstraat	3-5	complex 9	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1920	Groenewegen, H.	
St.-Willibrordusstraat	6-10	complex 10	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1941	Klaauw, P.W.M. van der	
St.-Willibrordusstraat	7-13	complex 13	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1960	Froger, J.H.	
Van Cranenburchlaan	221							
Van Zuylen van Nijeveltstraat	300 - 316		D. Veldhuijzen	Wonen	geschakeld met winkels	1938	Klaauw, P. van der	hoekpanden: detailhandel
Van Zuylen van Nijeveltstraat	318 - 322		C. van Laar	Wonen	geschakeld met winkels	1936	Klaauw, P. van der	hoekpanden: detailhandel
Van Zuylen van Nijeveltstraat	324 - 328		C. van Laar	Wonen	geschakeld met winkels	1936	Klaauw, P. van der	hoekpanden: detailhandel
Van Zuylen van Nijeveltstraat	330 - 348		C. van Laar	Wonen	geschakeld met winkels	1938	Klaauw, P. van der	hoekpanden: detailhandel
Van Zuylen van Nijeveltstraat	350		J.Th van der Krogt	Wonen	geschakeld met winkels	1934	Kleer, J. de	hoekpanden: detailhandel
Van Zuylen van Nijeveltstraat	352 - 378		D. Veldhuijzen	Wonen	geschakeld met winkels	1934	Klaauw, P. van der	met garage (bedrijf)
Verlengde Hoge Klei	10		P. van Noort	Bedrijf?		1965	Fijnaart en Heijningen	
Verlengde Hoge Klei	11		J.A. Schrama	Wonen-bedrijf		1993	Winters, N.P.	
Verlengde Hoge Klei	12		F.M. van Wissen	Bedrijf		1987	Fort bouwB.V.	
Verlengde Hoge Klei	16 -18		A.M.G. van der Ham	Bedrijf		1997	Veen, Van	
Verlengde Hoge Klei	2 - 8		C. van Egmond	Wonen-bedrijf		1909	Mark, G.J. van der	
Verlengde Hoge Klei	22		K. Schaap	Bedrijf		1997	Westgeestgroep	
Verlengde Hoge Klei	24 - 26		van Noort & Pracht	Bedrijf		1997	Veen, Van	
Verlengde Hoge Klei	28		H. van Wijk	Bedrijf		1991	Wijk, H. van	

Straat	huisnummer	Complex	Opdrachtgever	Functie	Type	Jaar	Architect	Opmerkingen
Verlengde Hoge Klei	32		M.J.H. Oldenburg	Bedrijf		1991	Spek, Jac van der	
Verlengde Hoge Klei	36 - 38		Schaap	Bedrijf		1992	Westgeest	zie ook Oostdorperweg 149
Verlengde Hoge Klei	40		L.M. de Groot	Bedrijf		1991	Hooijmans b.v.	
Verlengde Hoge Klei	46 - 48		Remmerswaal en Looijesteijn	Bedrijf		1992	Bruijn, de bna	
Verlengde Hoge Klei	50 - 52		J. Westgeest	Bedrijf		1991	Westgeestgroep	
Verlengde Hoge Klei	56 - 58		W.A.A. van der Kooij	Bedrijf		1991	Westgeestgroep	
Verlengde Hoge Klei	60		van Ede	Bedrijf		1992	Noordover – v.d. Hulst	
Verlengde Hoge Klei	66		P.T.T. Post b.v.	Bedrijf		1991	Bakker & Partners	
Wetstraat, Chr. De	1 - 11	complex 6	Wassenaarse Bouwstichting	Wonen	woningbouwcomplex	1936	Granpre Moliere; Verhagen & Kok	
Wetstraat, Chr. De	2		J.Th van der Krogt	Wonen	wonen/garage	1934	Kleer, J. de	zie van Zuylen 350
Wetstraat, Chr. De	4 - 10		A. Ottevanger	Wonen	geschakeld	1935	Ottevanger, A.	
Zonneveldweg	1 - 85	complex 12	St.-Willibrordus	Wonen	woningbouwcomplex	1954	Moorsel, C.M. Van	6 blokken, bij nr. 1 garage
Zonneveldweg	55a					1932		zie St.-Willibrordusstraat 15